

sok esetben apríték formájában szállítják a cellulóz- vagy forgácslapgyárba. Az a céltudatos és általános törekvés, hogy a megtermelt összes faanyagot maximálisan hasznosítsák iparilag, követendő példaként szolgálhat hazai faanyaggyártásunk számára. Hasonlóképp mintaszerű a faanyagok egyszerű számbavétele, s a kitermeléstől a felhasználásig eltelt rövid átfutási idő.

Egyéb szakmai területek

Az erdők felújítását erdeifenyvesek esetében természetes úton, lucfenyvesekében gyakran mesterségesen végzik, jobb összetételű állományok kialakítása céljából. A mesterséges felújításhoz általában műanyagtasakos, burkoltgyökéretű csemetékét használnak, hektáronként 2200—2500 db-ot.

A norvégiai fafeldolgozó ipar színvonala kiemelkedően magas. Tanúi ennek a korszerű és rendkívül termelékeny fűrészüzemek (*Eidsvoll, Kirkener*), továbbá a kiváló és nagyon bő termékválasztékot előállító műfalapgyártó ipar egyaránt. Mindezeknek is természetes következménye az, hogy Norvégiában a családi házak zöme, de sok más épület is fából épül. A sokféle faipari terméket a legváltozatosabb formákban felhasználó belső díszítések pedig bizonyítékai a magas norvég lakáskultúrának.

A Sönskirud-ban megtekintett erdészeti szakiskola modern épületeivel, berendezésével és felszereltségével — pl. 15 db különféle traktor áll rendelkezésre a gyakorlat szerzésére —, kiváló lehetőséget biztosít annak a magasfokú szakképzettségnek a megszerzéséhez, amellyel Norvégiában általában találkozni lehet. Előnyös lenne, ha hasonló feltételeket lehetne biztosítani hazai oktató bázisainkon is.

Tanulmányutam során valamennyi munkaterületen igen magasfokú szervezettséget tapasztaltam. A jól szervezett munka, a célirányos tervezés és a gyakorlattal szoros kapcsolatban álló kutatás együtt biztosítja a kevés munkatérrel rendelkező norvég erdőgazdálkodás magas színvonalát, jó eredményeit.

634.0.237.4 Pxxkur.

Az intenzív fatermesztés az állami gazdaságok programjában

Az Állami Gazdaságok Központja Üzemfejlesztési, valamint Pest—Nógrád Megyei Főosztálya április 18-án Herceghalmon tanácskozást tartott az intenzív fatermesztés kérdéseiről. Az indítékokat és a tanácskozás napirendjét *dr. Monostori Ernő* főosztályvezetőhelyettes világította meg nyitóbeszédében:

„... A mezőgazdaság — főbb ágazatait tekintve — rendszerekben dolgozik: Az egyes kultúrákat nagy felületeken termesztik, s erre a legmodernebb termesztési technológiát alkalmazza, vagy igyekszik alkalmazni. Ez részben kényszerhelyzet (kevés az élő munkaerő), részben gazdasági érdek is.

A zárt növénytermesztési technológiák kialakítása során fel kellett ismernünk, hogy a tápanyag és vízszegény területeken nem gazdaságos a sekélygyökéretű kalászosok és egyéb mezőgazdasági növények termesztése. Tények bizonyítják, hogy intenzív termesztési technológiával kisebb területeken nagyobb hozamokat lehet elérni, mint a nagy felületeken idejétmúlt extenzív termesztési módszerekkel. Emiatt a gyengébb, jórészt homokos, tápanyagszegény területek arra várnak, hogy beerdősítsük őket. Az ilyen, rendkívül változó, jórészt gyenge termőhelyi adottságú területeken kell fatermesztést folytatnunk úgy, hogy tisztességes eredményeket érjünk el, ugyanakkor a más ágazatokban megtakarított munkatérből az erdő ne „vigyen” el.

Eddigi tapasztalatainkból úgy tűnik, hogy a mezőgazdaság termelési szerkezetébe leginkább a gyorsannövő, jobban gépesíthető fajok termesztése illeszthető be. Nyilvánvaló, hogy ezek termesztési lehetőségeinek a termőhelyi adottságok határt szabnak. De úgy véljük, hogy

- a fajta,
- a tápanyag és a víz, valamint
- a termesztési technológia

célirányos alkalmazásával és módosításával ezek a határok bővíthetők.

Látjuk azonban azt is, hogy e kérdések kapcsán nemcsak termesztési problémák merülnek fel, hanem pénzügyi nehézségek is: a mélyültetési technológia és a műtrágyázásból fakadó többletberuházás következményeként. Ezzel kapcsolatban felvetjük a gondolatot: nem volna-e ésszerű, nem lehetne-e módot találni arra, hogy — a szőlő- és gyümölcsstelepitésekhez hasonlóan — a nyárasok telepítési egységárába a tápanyagutánpótlás és mélyültetés költségeit is beletegyék? — Ennek a többletköltségnek az alapját — részben vagy egészben — az erdőfenntartási tartalék, illetve a célcsoportos beruházási keret képezhetné.

A gyors fejlődést a mezőgazdasági növénytermesztésben — egyéb tényezők mellett — az okszerű tápanyaggazdálkodással értük el. Úgy véljük, az erdő is épp úgy meghálálja a tápanyagutánpótlást, mint az egyéb növények. Ezen véleményünket alátámasztják az ERTI-től és egyéb forrásokból származó információk.

Főosztályunk területének 70%-án, kerekítve 6500 ha-on erdő van. Az összes állami gazdaság erdeje mintegy 65 000 ha. A racionális földhasználat során több 10 000 ha-ral nő vagy nőhetne ez a terület. Túl nagy felület ez ahhoz, hogy ne komolyan foglalkozzunk vele: ne igyekezzünk jobba, eredményesebbé tenni az erdőgazdálkodást. Mi azt várjuk az állami gazdaságok szervezetében dolgozó erdész kollégáktól, hogy alkalmazzák az új, előremutató módszereket.”

A napirend során elsőnek dr. Simon Miklós az ERTI tud. főmunkatársa tartott előadást a mélyültetési nyárfatermesztésről, majd dr. Rakk István az ÁGK Veszprém—Zala Megyei Főosztály ny. főosztályvezetőhelyettese ismertette elgondolásait a nyárasok műtrágyázásáról.

Dr. Simon Miklós részletesen ismertette az újabb nyárfajták, klónok tulajdonságait, termőhelyigényeit, technológiai követelményeit, majd részletesen tárgyalta a mélyültetés alkalmazhatóságának lehetőségeit, feltételeit, magát az eljárást. Kiterjedt ezen túlmenően az így telepített nyáras további kezelésére, nevelésére is. Vetített képekkel illusztrálta az elmondottakat és lepte meg kivételes eredmények bemutatásával hallgatóságát.

Dr. Rakk István a MÉM által 1972-ben kiadott kétkötetes ERDŐMŰVELÉS c. felhivatalos irányelvekben foglaltakból kiragadottak idézésével mutatott rá, hogy az erdészek milyen keveset tudnak a műtrágyával való hozamfokozás kérdéséről. Mezőgazdasági szakembernek, aki az erdőben is pusztán növénytermesztést, vagy általánosabban biológiai szervesanyagtermesztést lát, szerinte elképzelhetetlen — sőt megbocsáthatatlan — ez az elmaradás. Ismét bemutatta a Devecseri ÁG kerületében 1971 óta folytatott 16 ha-os nyár műtrágyázási kísérlet eredményeit, amelyekről már az állami gazdaságok tavalyi bemutatóján, Zalaegerszegen is említést tett annak szándékolt igazolására, hogy milyen lehetőségek nyugszanak a műtrágyázásban. Erősen kifogásolta, hogy a Soproni Egyetem növényvédelmi szakmérnök-képző tantervéből a tápanyagutánpótlás teljesen hiányzik. További kísérleteket sürgetett annak érdekében, hogy a különböző termesztési adottságoknak legjobban megfelelő eljárás kialakítható legyen.

A hozzászólások során az állami gazdaságok részéről számos türelmetlen hang sürgetett radikális változást fatermesztési gyakorlatunkban és ehhez megfelelő tudományos alátámasztást. Több, jó felkészültségről tanúskodó hozzászóló adott célszerű kutatási elgondolásokat és fejezett ki készséget kísérletek végzésére. Dr. Rakk István bejelentette, hogy a Peremartoni Vegyi Művek, amelyet a minisztérium a mezőgazdasági termelési rendszerek vegyszerellátásával bízott meg, örömmel együttműködik a kísérletezőkkel és erre a célra térítésmentesen bocsát különböző szereket rendelkezésre. Hatalmas lehetőség ez így együtt, csupán megfelelő szervezethez hiányzik, ami nélkül a szétszórt és rendszertelen megfigyelések kellő kiértékelése lehetetlen. Ezt a szervezethez általában az Erdészeti Tudományos Intézetől várják.

Az ERTI részéről *Gyarmatiné, dr. Proszta Sára* tud. főosztályvezetőhelyettesnek 1970-ben kezdett lajosmizsei kísérleti eredményeit ismertették, majd *dr. Tóth Béla*, az ERTI püspökladányi Kísérleti Állomás igazgatója igyekezett megfelelő tisztánlátást elérni a kérdésben. Mindenekelőtt rámutatott arra, hogy nem lehet egyenlőségjelet tenni az erdőgazdaság és nyárfatermesztés közé. Hazai adottságaink között az erdőgazdaságban tápanyag visszapótlásra szükség nincsen. Ezzel magyarázható, hogy az erdőgazdaságban ilyen ajánlásokkal nem találkozhatunk. Más kérdés a nyárasoké, illetve a mezőgazdasági hasznosításra nem alkalmas területeken a többnyire cellulóz-nyár telepítéseiké. Ezek általában leromlott, tápanyagban elszegényedett területek, melyeket éppen ezért kíván racionálisan fás kultúrával hasznosítani a mezőgazdaság. Itt valóban indokoltak a széles körű kísérletek. Örömmel veszi az erdőgazdaság ezen a területen a mezőgazdaság részéről történő kezdeményezést, kifejezett készséget. Figyelmeztetett azonban arra, hogy ez csak pontos adatfelvétellel, egységes rendszerben, szervezeten lehet valóban eredményes. Ilyen kísérletek egyébként már 1968 óta folynak.

A tanácskozást végül is *Erdős László*, az ÁGK erdőgazdasági főelőadója zárta azzal, hogy a kísérletek finanszírozását a minisztérium figyelmébe ajánlotta.

Jérôme René

A fa az egyéb alapanyagokkal való versenyben címen tartott előadást *M. Paulitsch* a braunschweigi műszaki egyetemen tartott fatechnológiai kollokviumon. Ebben összefoglalásként megállapította, hogy a fa helyettesítési lehetőségeit eddig túlbecsülték. Az alapanyagokat eddig főként aszerint értékelték, hogy milyenek az ipari feldolgozásban és miként viselkednek a gyártmányok használatában. A jövőben jelentőséget nyernek a javak körforgásában azok a tulajdonságok is, amelyek részben a feldolgozás előtt, másrészt a használatot követően jellemzik az anyagot. Több fizikai és mechanikai tulajdonság tekintetében a fa az egyéb nyersanyagok között meglehetősen közepes helyet foglal el, azonban az újratermelhetőség és ismételt felhasználhatóság, valamint a környezetkímélő és energiatakarékos előállíthatóság és feldolgozhatóság olyan kedvező szempontok, amelyek a helyettesítést megfontolásra készítik.

H. Ollmann az alapanyagok versengésének gazdasági szempontjait tárgyaló referátumában ugyanakkor rámutatott arra, hogy az NSZK-ban a fafelhasználás 1958 és 1972 között évi egy százalékkal nőtt. Ez azt mutatja, hogy a helyettesítő anyagok mindössze lelassították az ütemet, de nem szorították ki a fát. A fa felhasználása mellett szól még az is, hogy az ára lassabban nőtt, mint az egyéb anyagokéi. Sok felhasználásban a fát előnyben részesíti az olcsóbb fenntartás. Különösen áll ez a belső felhasználás esetében.

(ALLG. FORSTZEITSCHRIFT, 1974. 26.)

KERESZTESI—MÁRKUS (szerk.): **A fagazdaság ökonomiai alapjai.** (Mezőgazdasági Kiadó 1975, 239 oldal, 76 táblázat, 22 ábra, példányszáma 1500 db).

Ha a fagazdaság területén napjainkban egy mű hézagpótló és időszerű, úgy ez a könyv valóban az.

A múlt század végén kitűnő könyvek jelentek meg az erdőgazdaság egy-egy ágazatában, de az ökonomia ezek közül hiányzott. A két világháború között tovább folytatódott az erdészeti szakkönyvek megjelenése, de átfogó munka ebben az időben sem jelentkezett az ökonomia tárgykörében.

A felszabadulás után ugyan jelentek meg a szocialista erdőgazdálkodás fontos kérdéseit megvilágító, nemzetközi mércével is figyelemreméltó könyvek, de az erdészeti gazdaságtan kérdéseit összefoglaló munka ezek közül is hiányzott. Közben a vertikális kapcsolatok kifejlődése szükségessé tette az erdőgazdálkodás, a fafeldolgozó ipar, a fakereskedelem egybefonódó ökonomiai problémáinak együttes és teljes körű vizsgálatát. Ennek a feladatnak ez a könyv jól megfelel.

Mivel a fagazdaság ökonomiai problémái a világon most kerülnek egyre inkább előtérbe, feltételezhető, hogy mind a szocialista államokban, mind a nyugati államokban figyelemmel fogják kísérni — a téma iránt érdeklődők — a könyv mondanivalóját, ha idegennyelvű tájékoztatók és ismertetőik a könyv megjelenésére a figyelmet felhívják.

A fagazdaság ökonomiai alapjait tárgyaló, most ismertetésre került könyvet hamarosan követi a második, a vállalatok gazdaságtanával foglalkozik. A két könyv szorosan kapcsolódik, és együtt alkot kerek egészet.

A könyv feloleli a fagazdaság ökonomiai kérdéseinek teljes körét. Előljáróban meghatározza a fagazdaság tárgyát, feltárja kapcsolatait a népgazdaság ágazataival és ismerteti történelmi fejlődését. A továbbiakban a világ fagfogyasztásának, erdőgazdálkodásának és feldolgozó iparának tendenciáira vet fényt. A makroökonómiai kapcsolatokról szóló részben a szerzők felhasználták azokat a gazdag tapasztalatokat, amelyeket a népgazdaság vezetésében az elmúlt 30 évben szereztünk, és amelyekben lényegében közvetve tükröződnek a Szovjetunió és a szocialista államok eredményei is. Ezek a fejezetek bemutatják a fagazdaság főbb ágazatainak, így az erdőgazdaságnak, az elsődleges és másodlagos feldolgozó iparnak, a fa bel- és külkereskedelmének egymással való összefüggéseit, valamint az egész fagazdasági ágazatnak a népgazdaság egyéb ágaival való kapcsolatát.

Fejezetet szentel a mű az erdők funkcióinak ismertetésére és azok értékelésére. Részletesen jellemzi erdeinket és a fagazdaság irányításának szervezetét. Aktuális problémákat taglal a hatékonysággal és tényezőivel foglalkozó rész.

A szabályozórendszer leírása az egyik legfontosabb és jól sikerült fejezet, amelyben az olvasó választ talál az e kérdésekben naponta felmerülő problémák legtöbbszörére, feltárva azokat a messzeható összefüggéseket, amelyek elősegíthetik a szabályozórendszerrel kapcsolatos főbb problémák megértését.

Modern felfogásban dolgozza fel a termelési alapok problémáit. Teret szentel a műszaki fejlesztés ökonomiai kérdéseinek és lényegében az erre vonatkozó rész rámutat arra, hogy ismereteink ezen a területen folyamatosan tovább fejleszthetők. Nagy érdeme a könyvnek, hogy felhívja a figyelmet a műszaki létesítmények tervezése esetén az ökonomiai szempontok fokozottabb figyelembe vételére.

Szól a munkaerőgazdálkodás, a munka mérés és elemzés, valamint a munkadíjazás, bérezés és a személyi érdekelttség kérdéseiről is.

Végül felméri a jövő kilátásait, a hazai fafelhasználás alakulását.

Természetesen nem adhat választ a gyakorlati életben jelentkező valamennyi problémára, annál kevésbé, mert a könyv lezárása után került sorra az V. ötéves terv szabályozó rendszerének kidolgozása, ami ebben már nem kaphatott helyet. A cél nem is ez volt, hanem elsősorban az, hogy felkeltse szerte az országban az erdőgazdaságban, a fafeldolgozó iparban és a fakereskedelemben dolgozók érdeklődését az ökonomiai kérdések iránt, és másrészt módot adjon arra, hogy az e kérdéssel foglalkozók egy helyen megkaphassák a legfontosabb ismereteket. Ehhez segít hozzá a hazai és külföldi irodalmat feltűntető, nagyon bő irodalomjegyzék is, amely lehetőség ad az ismeretek további bővítésére.

Mint általában, egy ilyen széles érdeklődésre számot tartó, de első kiadásában megjelenő könyvnél mindig számítani kell arra, hogy a következő kiadások érlelhetik véglegesen időállóvá a munkát. Célszerű lenne, ha az olvasók tanácsaikkal, javaslatokkal segítenék elő a továbbfejlesztést oly módon, hogy az a tudományos kutatásban mind az egyetemi oktatásban, mind a gyakorlati életben mindenki számára, aki a fagazdaság problémáival foglalkozik, nélkülözhetetlen könyvvé váljon.

Dr. Madas András

HILLER ISTVÁN: A soproni egyetemi hallgatók mozgalmái a két világháború között (A Soproni Szemle kiadványai 8. sz. 1975. 220 old.)

A felszabadulás előtt erdeink zömét birtokló feudális osztálynak való kiszolgáltatottság erdómérnöki karunkat vele szorosabb érintkezésbe hozta és az ezzel kapcsolatos jelenségek később kedvezőtlen megvilágításba helyezték. Ez a negyvenes évek végén átmenetileg „szellemi háziőrizetet” vont magával. Az egyetemes elítéltetést az „átkos” előnévvel ellátott selmeci szellem uralkodása vonta magával, amelyet a két világháború között a soproni főiskola, majd egyetem ifjúsága ápolott tovább. A soproni hallgatóság egyrészenkénti irredenta-soviniszta, később baloldallal-ellenes, antiszemita megnyilatkozásai felngyitva, általánosítva túlzott hangsúlyt kaptak a kar megítélésében, majd elítéltetésében.

Az azóta eltelt negyedszázad már sok mindent tisztázott, de ennek ellenére is rendkívül értékes szolgálatnak kell felismernünk *Hiller Istvánnak*, az Erdészeti és Faipari Egyetem könyvtárigazgatójának munkáját, amellyel most tárgyilagos szemmel igyekszik vizsgálni a soproni egyetemi hallgatók két világháború közötti mozgalmait, fel-tárni az indítékokat, s az országosan általánoshoz viszonyítva súlyuknak megfelelően értékelni a jelenségeket. Már a bevezetőben leszögezi legfontosabb megállapítását, hogy: „A Sopronba költözött főiskola jelentős szerepet játszott a Tanácsköztársaság idején Sopronban, hallgatósága és oktatói karának nagy része is tevőlegesen részt vett az új társadalom felépítését célzó munkában, az ifjúság pedig a proletárdiktatúra fegyveres védelmében is derekasan helytállt”, majd „... az Ifjúsági Kör... elzárt szervezeti felépítésének és a tanári testület nagy többségének higgadt, mérsékelt, sokszor kimondottan haladó felfogásának köszönhetően az ellenforradalmi rendszer negyedszázadának a soproni főiskolán a reakciós ifjúsági megmozdulások hullámai ritkábban és visszafogottabban kavarták fel az ellenforradalom áradatát”.

Mindezek bizonyítására okiratokat idéz, adatokat sorol fel, személyeket nevez meg tömegesen. Személyeket, akik részben még közöttünk vannak, ma is élnek. Ez utóbbi veti fel egyben a kérdést, vajon időszerű-e egy ilyen nyilvános vizsgálat? A tény-megállapítás hitelét mindenesetre növeli a mostani időpont, mert lehetőséget ad személyes észrevételek megtételére, adatok helyesbitésére, a hallgatás pedig igazolást jelent.

A mű így szakmánk rendkívül értékes kultúrtörténeti dokumentumává lehet. Ezen túlmenően — különösen azoknak, akik cselekvő részesei is voltak ezeknek az idő-knek — élvezetes olvasmánya is. Politikai megállapításai, következtetései még változhatnak, egyes nem szerencsés hivatkozásai elhagyhatók lettek volna, de egy ami örökérvényű és osztatlan marad: annak a megfontoltan jóindulatú, melegen atyai, tapintatosan nagyvonalú segítségnek a megörökítése, amivel a tanári kar és annak minden egyes tagja védte, óvta, támogatta az ifjúságot. Főiskolai, egyetemi éveinknek ez egyik legfontosabb, legmaradandóbb élménye.

Hiller jól hasznosította személyes adottságait és jó szolgálatot tett munkájával a szakmának. Műve minden bizonnyal nagy érdeklődést vált ki és még több ismeretlen adat feltárásához vezet majd, amelyek közismertté válása a továbbplántált, korszerűtlen vonásaitól megtisztított, haladó tartalmában megerősített — selmeci eredetű — régi diákhagyományoknak fokozott megismeréséhez, sőt elismeréséhez járul majd hozzá.

Jérôme René

A lapban megjelent tanulmányok szerzői:

Barcsay László beruházási főmérnök, Országos Természetvédelmi Hivatal, Budapest; *Cornides György* osztályvezető, ERDÓTERV, Budapest; *Dobay Pál* erdőrendezési felügyelő, Esztergom; *Gémesi József* erdómérnök hallgató, Sopron; *Haják Gyula* miniszteriumi tanácsos, MÉM, Budapest; *Jérôme René* tudományos főosztályvezető helyettes, ERTI, Budapest; *dr. Madas András* miniszterhelyettes, MÉM, Budapest; *dr. Majer Antal* egyetemi tanár, EFE, Sopron; *Németh András* egyetemi adjunktus, EFE, Sopron; *dr. Pagony Hubert* tudományos osztályvezető, ERTI, Budapest; *dr. Pálfi Dénes*, a Zala megyei Növénnyvédő Állomás Biológiai Laboratóriumának vezetője, Nagykanizsa; *dr. Páll Miklósné* csemetetermelési előadó, Zalai EFAG, Nagykanizsa; *dr. Simon Miklós* tudományos főmunkatárs, ERTI, Kecskemét.